

DADES CATALOGRÀFIQUES

Autoria	Modest González Latorre
Lloc de producció	València. Taller de Modest González Latorre
Lloc de procedència	València. Falla Plaça de la Mercè
Títol/nom de l'objecte	<i>Cacauera estraperlista</i>
Data	1943
Mesures	115 cm x 140 cm x 115 cm
Materials/tècnica	Caps de cera. Ulls de vidre. Estructura dels cossos de polièster. Vestits de tela. Ulleres amb vidres transparents i muntura de metall. Fruites i mosques de cera. Els cacaus estan enganxats amb escuma de poliuretà.

N.º Inventari	No inventariat
Ubicació en el museu	Planta Baixa. Sala Blava.

DESCRIPCIÓ

La mordacitat de *Cacauera estraperlista* representa un tipus de retrat humorístic i satíric que, sense caure en la defirmació física, realça alguns dels trets fisiognòmics del personatge per potenciar-ne els aspectes més gracioses. Amb tot, la figura no ridiculitza una persona concreta, sinó un prototip, i censura costums de la societat de la postguerra, marcada per la fam, la pobresa i l'escassetesa d'aliments. De fet, el ninot connecta amb la galeria de personatges d'humor a l'Espanya dels anys quaranta i cinquanta. Esta figura sedent representa una vella venedora de fruits seca i confitura, vestida amb una sòbria indumentària que realça l'expressivitat del seu rostre en un gest que oscil·la entre la picardia i la por de ser sorpresa, ja que el seu vertader negoci és la venda il·legal del tabac que eixia del fons del cabàs que apareix en primer terme. Un valor simbòlic l'aporta el borinot que ronda la tassa d'arrop, una al·lusió a la insistència amb la qual la policia perseguia els estraperlistes en la postguerra. El ninot és obra de Modest González Latorre (1909-1996), que en 1943 era ja un artista faller consagrat per la seua capacitat com a observador social i el seu humor provocador, característiques a partir de les quals va forjar el seu enginyós i personal estil caricaturesc.

RELECTURA

Tema Relacionat	Gènere i Indumentària Estereotips de Gènere Gènere i classe social
Relectura	<p>El grup indultat, <i>Cacauera estraperlista</i>, estava situat en una falla on es feia una sàtira punyent i tractava el tema monogràfic del tabac: els orígens americans, els problemes de la importació, els vicis que generava l'escassetesa del producte en temps de postguerra, l'estraperlo i la venda clandestina en algunes "llotges" de la ciutat (la Plaça Redona, les alberedetes dels Serrans o les estacions de ferrocarrils), i alguns humorístics sistemes de plantació. En els repeus hi havia diversos grups i figures, on destacaven una barra americana freqüentada pels habituals usuaris: ociosos fills de papà, elegants estraperlistes de saló, i cabareteres i prostitutes de luxe amb els adinerats clients. Per tant hi havia un lligam entre la delinqüència, les relacions de dominació de gènere i el paper subaltern que les dones jugaven en ella.</p> <p>En el cas de la cacauera estraperlista ser dona i vella servia per a ocultar el seu tràfic il·lícit, tot i que també quedava palesa la seua humil extracció social, que la feia dedicar-se a estos quefers exposant-se a una detenció. Es planteja ací el vincle entre dona pobre (gènere i classe social) amb delinqüència i alhora amb una situació de fragilitat social (fam, restriccions de tota mena, racionament, mercat negre), que dona fe de la feblesa i duresa de condicions social de no poques dones que havien de buscar formes de subsistència al marge de la legalitat, però que també comptaven amb la complicitat dels clients o la mateixa mirada entre condescendent i compassiva de la sàtira fallera.</p> <p>La dona té un ofici de carrer amb condicions d'intempèrie (venedora de cacaus), arrossega els problemes propis de l'edat i l'inseguretat, al temps que estimonia la vida laboral incerta i quasi marginal de moltes dones en la postguerra, obligades per les circumstàncies de pobresa a adoptar treballs precaris. La sàtira que l'artista faller desplega en este ninot</p>

també exposa indirectament les xarxes ocultes d'el·laboració i venda il·legal de productes en la postguerra, com el tabac de caliquenyos en l'Horta de València, en la que solien intenvindre no poques dones per assegurar uns ingressos extres en les seues minvades economies familiars. Com seria el cas d'altres queviures que en eixe moment estaven sotmesos a racionament. En eixe sentit, la cacauera representa la confluència d'una triple subalternitat, la de la dona respecte a l'home, la d'una persona pobra amb un treball inestable i humil, i la de situar-se com a eventual delinqüent front al món de la llei en un context del repressiu estat franquista. De fet, un tret dels ninots indultats de la postguerra és retratar personatges de les classes populars en un context de misèria i escassetat econòmica.

BIBLIOGRAFIA

HERNÁNDEZ I MARTÍ, Gil-Manuel (Coord.). L'Indult del Foc. Catàleg donat de la col·lecció de ninots indultats del Museu Faller. Volum I (1934-1962). València: Ajuntament de València, 2002.

MOZAS, Javier i MARÍN, Josep Lluís (Coord.). Guia del Museu Faller de València. Associació d'Estudis Fallers, 2010.